

Analysis of Factors Affecting on the Occurrence and Continuity of Porterage (Kolberi) Phenomenon in Border Rural Areas of Kurdistan Province

Saadi Mohammadi ¹✉

1. Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran
Email: Saadi@pnu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:
16 October 2021
Received in revised form:
25 December 2021
Accepted:
7 May 2022

Keywords:

Kolberi,
Smuggling of goods,
Sustainable security,
Border villages,
Kurdistan provinc

ABSTRACT

This study aimed to identify the causes and factors of the occurrence and continuation of the reprehensible phenomenon of Porterage (Kolbari) in the rural border areas of Kurdistan province, one of the provinces involved in this phenomenon. The research was carried out by descriptive-analytical method and by collecting data from documentary sources in the theoretical section and survey method in the field section. This research is a mixture of quantitative and qualitative methods. In the qualitative part and the first stage, the causes and factors of occurrence and persistence of the Porterage phenomenon in in-depth interviews with development officials, local knowledge and related scientific experts and rural culverts were identified and analyzed using fundamental theory techniques. The findings showed that 76 weaknesses and inadequacies were identified in the form of four main factors the weakness of policy-making, development planning and security management of this border province, weaknesses in protectionist laws and weaknesses in the physical infrastructure required for economic development at the village level, social inadequacies and unsuitable business environment for the economic development of villages and the lack of capital of local people for economic development and job creation were the main factors in the occurrence and continuation of the Porterage phenomenon in the province. Meanwhile, the weakening of policy, development planning and security management of this border area and the lack of capital of local people for economic development and job creation in rural areas are the most effective obstacles identified to eliminate the phenomenon of Porterage.

Cite this article: Mohammadi, S. (2023). Analysis of Factors Affecting the Occurrence and Continuity of Porterage (Kolbari) Phenomenon in Border Rural Areas of Kurdistan Province. *Human Geography Research Quarterly*, 55 (2), 135-154.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.332395.1008395>

© The Author.

DOI: [10.22059/JHGR.2022.332395.1008395](https://doi.org/10.22059/JHGR.2022.332395.1008395)

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

One of the main ways smuggled goods enter the country is in the country's western regions, which threatens the lasting security of this region and the whole country. Porterage (Kolbari) is a job that deals with smuggling goods. Indeed, due to the lack of decent job opportunities in the border areas, which results from underdevelopment and lack of efficient investment, a significant part of the labor-seeking workforce is attracted to the informal economy, especially Porterage (Kolbari). Meanwhile, Kurdistan Province, with its 227-kilometre border with Iraq, has become one of the main routes for legal and illegal border exchanges through three official Markets in Bashmagh of Marivan. The informal markets of Seif Saqz, Siranband of Baneh, and official Porterage (Kolbari) thoroughfares Legal discussions take place; in addition to legal exchanges, illegal exchanges are also carried out by collars in the province's borders.

Meanwhile, the cities of Baneh, Marivan and Sarvabad have enjoyed particular importance in importing smuggled goods in recent years. Considering the effects and consequences of this phenomenon (Porterage (Kolbari)) on the stability of the country's security, especially in economic, social and political dimensions, the approach and management of this phenomenon is complex and has many ambiguities and ifs and buts. The main research question based on this point is; What are the most critical factors and grounds for the occurrence and continuation of the Porterage (Kolbari) phenomenon among the rural areas of the border counties of Kurdistan province and the most effective ones?

Methodology

The present research is applied in terms of type and descriptive-analytical in terms of method. The documentary method has been exerted to collect data in the theoretical part. In the field part, the survey method has been used based on observation, interview and questionnaire. In the

qualitative section, identify the essential causes and factors of the occurrence and persistence of Porterage (Kolbari) in the region by conducting in-depth targeted interviews with statistical research communities and in the quantitative section, using inferential statistics to confirm that qualitative findings were generalized. According to the comprehensive view of the research, it tried to examine and question all the groups involved in the continuation and organization of the Porterage (Kolbari) phenomenon in the villages of the province. Based on this, three groups and statistical populations were considered based on rural culverts, development officials of the province and border counties and local experts, including scientific experts in the development field and people with ideas and solutions for the culverts. These individuals were identified purposefully and based on the snowball sampling method. The interviews were analyzed in the qualitative part with the basic theory technique and in the quantitative detail using factor analysis and path analysis. Formal, content, and structural validity was confirmed by distributing pre-tests and surveys of related scientific experts, especially in rural development and familiar to the region. Then, Cronbach's alpha coefficient of 0.79 confirmed factor analysis and reliability tests.

Results and discussion

The findings of factor analysis indicate that the first factor, with a specific value of 15.28 and an explanation of 25.46% of the variance, contains 25 indicators or barriers. Considering that among the aggregated indicators, 17 hands related to the weakness of planning, policy-making and management, and two primary and high-factor hands belong to the weakness of border management, therefore; This factor can be called the weakness of policy, development planning and security management of this border area. The second factor, with an eigenvalue of 10.46 and an explanation of 17.43% of the variances, has 11 indicators or barriers. According to the accumulated indicators,

this factor can be called a weakness in protection laws and a weakness in the physical infrastructure required for economic development in the border villages of the province. The third factor, with an eigenvalue of 7.52 and an explanation of 12.54% of the variances, includes 14 indicators or barriers. Due to the frequency of accumulated hands, this factor can be called "social inadequacies and unsuitable business environment for rural economic development". Moreover, the fourth factor has eight indicators or barriers, with an eigenvalue of 6.28 and an explanation of 10.47% of the variances. According to the accumulated indicators, this indicator can be called "lack of capital of local people for economic development and job creation in rural areas. Also, the findings of the route analysis indicate that the cause of weak policy, development planning and security management of this border area with indirect impact on the formation of other barriers and then lack of local capital for economic development and job creation in rural areas are the most effective obstacles identified to eliminate the Porterage (Kolbari) phenomenon in the region.

Conclusion

The results showed that in total, 76 variables, in the form of seven categories of development planning, policy and management weakness; the inadequate business environment in the area; border security management; weak laws and protections; weaknesses in the physical infrastructure required for economic development; lack of local capital; socio-cultural weaknesses in the context of four main categories or obstacles, including institutional inadequacies, financial resources and human and social capital; that they affect the continuity of the Porterage (Kolbari) phenomenon in the study area. The results of the factor analysis test showed that all variables in the four main factors of policy weakness, development planning and security management of this border area; weaknesses in protectionist laws and deficiencies in the physical infrastructure required for economic

development at the village level; social inadequacies and unsuitable business environment for rural economic development and lack of capital of local people for economic growth and job creation are summarized as the main factors in the continuation of the Porterage (Kolbari) phenomenon in the region. Also, the final result of the path analysis test showed that the weakening of policy, development planning and security management of this border area and then the lack of local capital for economic development and job creation in the studied rural regions are the most effective obstacles identified in order to eliminate the Porterage (Kolbari) phenomenon in the area.

Funding

According to the author, this article has no financial support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل عوامل مؤثر بر بروز و تداوم پدیده کولبری در نواحی روستایی مرزی استان کردستان

سعدی محمدی^۱

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران. رایانامه: Saadi@pnu.ac.ir

چکیده

پژوهش حاضر، با روشی توصیفی - تحلیلی و با گردآوری داده‌ها از منابع اسنادی در بخش نظری و روش پیمایشی در بخش میدانی به انجام رسید. پژوهش، آمیخته‌ای از روش‌های کمی و کیفی است. در بخش کیفی و در مرحله اول؛ علل و عوامل بروز و تداوم پدیده کولبری در مصاحبه عمیق با مسئولین توسعه‌ای؛ آگاهان محلی و متخصصان علمی مرتبط و کولبران روستایی، شناسایی و با تکنیک تئوری بنیادی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش کمی نیز، یافته‌های حاصله از بخش کیفی، با آزمون‌های تحلیل عاملی و تحلیل مسیر، مورد تأیید، تعمیم و تحلیل قرار گرفت. اشباع نظری در بخش کیفی در مصاحبه با ۴۶ نفر و توزیع پرسش‌نامه حاصله نیز، در میان ۱۰۰ نفر از اعضای همین گروه‌ها به روش هدف‌مند، انجام پذیرفت. یافته‌های حاصله حاکی از آن است که ۷۶ ضعف و نارسایی شناسایی شده، در قالب چهار عامل اصلی ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این استان مرزی؛ ضعف در قوانین حمایتی و ضعف در زیرساخت‌های کالبدی موردنیاز توسعه اقتصادی در سطح روستاها؛ نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب‌وکار جهت توسعه اقتصادی روستاها و کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی، به‌عنوان عوامل اصلی بروز و تداوم پدیده کولبری در استان، جای گرفتند. در این میان نیز، عامل ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی و سپس، کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی، اثرگذارترین موانع شناسایی شده در راستای حذف پدیده کولبری و تداوم وضع نامطلوب موجود در سطح منطقه می‌باشند.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۰/۰۷/۲۴

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۰/۱۰/۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۲/۱۷

واژگان کلیدی:

کولبری،

قاچاق کالا،

امنیت پایدار،

روستاها، مرزی،

استان کردستان

استناد: محمدی، سعدی. (۱۴۰۲). تحلیل عوامل مؤثر بر بروز و تداوم پدیده کولبری در نواحی روستایی مرزی استان کردستان. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۵ (۲)، ۱۵۴-۱۳۵.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.332395.1008395>

ناشر: مؤسسه انتشارات

© نویسنده

دانشگاه تهران

DOI: [10.22059/JHGR.2022.332395.1008395](https://doi.org/10.22059/JHGR.2022.332395.1008395)

مقدمه

مناطق مرزی در کشورهای جهان سوم به‌طور عام و کشور ایران به‌طور خاص دارای محرومیت‌های متعدد هستند و تا حدودی پایداری جمعیت در این نواحی را با مخاطره مواجه کرده است (بهرامی جاف و همکاران، ۱۴۰۰: ۳۶). ویژگی‌های مناطق مرزی تأثیرات مستقیمی بر روند توسعه این مناطق دارد که چنانچه موردتوجه قرار نگیرد، تأثیرات منفی بر روند توسعه و امنیت این مناطق می‌گذارد و به‌عنوان تهدیدی در برابر توسعه عمل خواهد کرد (همان: ۳۶) به نقل از رضازاده و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۵) در این راستا یکی از تهدیدات و راه‌های اصلی ورود کالاهای قاچاق به کشور، کولبری در مناطق غربی کشور است که تهدیدی بر امنیت پایدار این منطقه و کل کشور می‌باشد. کولبری، شغلی است که با قاچاق کالا سر و کار دارد. در واقع؛ باتوجه‌به غیاب فرصت‌های شایسته شغلی در مناطق مرزنشین که بیش از هر چیز، نتیجه عدم توسعه‌یافتگی و فقدان سرمایه‌گذاری‌های کارآمد در این نواحی است، بخش چشمگیری از نیروی فعال جویای کار، جذب اقتصاد غیررسمی و در رأس آن کولبری می‌شوند. به بیانی دیگر، در بسیاری از موارد؛ کولبری، تنها امکان باقی‌ماندن برای بسیاری از ساکنان مناطق مرزی است. برای بسیاری از افراد این مناطق، کولبر شدن نه یک انتخاب برای ساختن زندگی بهتر یا جایی برای به فعلیت بخشی به استعدادهای فردی که تنها امکان موجود برای بقا است. به‌عبارت‌دیگر، کولبری؛ راهی برای شدن نیست، بلکه ابزاری برای زنده‌ماندن است (دلپسند و همکاران، ۱۳۹۷: ۵). تکرار درد و رنج و روزمرگی مرزنشینی که از طریق کولبری امرامعاش می‌کنند و گاه‌وبیگاه گرفتار حادثه می‌شوند، آن‌قدر تکان - دهنده است که حتی رهبر معظم انقلاب نیز، سال ۱۳۹۵ در آستانه روز کارگر پس از دیدار با هزاران تن از کارگران سراسر کشور با تأکید بر حل مشکلات جامعه کارگری، تقویت تولید داخلی، ضرورت مقابله جدی با قاچاق کالا و ممنوعیت واردات کالاهای دارای مشابه ایرانی، فرمودند: منظور از مبارزه با قاچاق کالا، مقابله با کولبرهای ضعیفی که در برخی مناطق، اجناس کوچک را وارد می‌کنند، نیست؛ بلکه منظور قاچاقچیان بزرگی است که با ده‌ها و صدها کانتینر، اجناس قاچاق، وارد کشور می‌کنند. پس از این سخنرانی رهبر بود که عزم جدی مسئولان برای رفع مشکلات کولبران دوچندان شد (روزنامه شهروند، ۱۳۹۶: ۲). در این میان، استان کردستان با ۲۲۷ کیلومتر مرز مشترک با عراق به یکی از مسیرهای اصلی مبادلات مرزی قانونی و غیرقانونی تبدیل شده است که از طریق سه بازارچه رسمی باشماق مریوان و بازارچه‌های غیررسمی سیف سقز و سیران بند بانه و معابر کولبری رسمی، مبادلات قانونی صورت می‌گیرد در کنار مبادلات قانونی، مبادلات غیرقانونی نیز توسط کولبرها در مرزهای استان انجام می‌شود. در این میان شهر بانه، مریوان و سروآباد در چند سال اخیر از اهمیت ویژه‌ای در واردات قاچاق کالا برخوردار شده است. دو شهر بانه و مریوان که تا چند سال پیش، تنها یک خیابان مرکزی با تعداد محدودی مغازه بودند، امروزه به بازاری با پاساژهای چندطبقه، مملو از انواع اقسام کالاهای نایاب و کمیاب خارجی، از لوازم‌خانگی گرفته تا مواد آرایشی و بهداشتی و چای، سیگار و... تبدیل شده‌اند و بیشتر از همیشه پذیرای مسافرانی از سراسر ایران هستند که برای محصولات ارزان‌قیمت، خستگی صدها کیلومتر سفر را به جان، می‌خرند. رونق بازار قاچاق کالا که از طریق کولبری تأمین می‌شود به‌ویژه از زمانی که طرح‌های انسداد مرزی از سوی مرزبانی استان با شدت بیشتری پیگیری گردید، به‌عنوان ماحصل تقاضای روزافزون برای خرید جنس قاچاق ارزان‌قیمت به همراه سود سرشار آن، موجب تغییرات فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی زیادی در این شهرستان‌های مرزی استان شده است و علاوه بر تغییر در ساختار شغلی، تمایل برای سرمایه‌گذاری در بخش صنعتی و تولیدی را به حد پایینی رسانده است که این امر موجب عدم بهره‌برداری از مزیت‌های نسبی بانه، سروآباد و مریوان در صادرات به بازار

بکر کردستان عراق گردیده که می‌تواند عاملی برای توسعه پایدار این شهرستان و حتی استان باشد. تأکید صرف بر درآمدهای حاصل از قاچاق کالا با بهره‌کشی از کولبران، آینده این مناطق را در هاله‌ای از ابهام فروبرده است (اصلائی اسلمرز و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۵). البته این مطلب را نایبستی از یاد برد که باتوجه به گستره و سیطره فقر در نواحی روستایی این مناطق به تبعیت از شرایط عمومی کشور (بیشترین فقرای کشور در نواحی روستایی هستند)؛ بیشترین، کولبران را روستانشینان شکل می‌دهند.

باتوجه به آثار و پیامدهای این پدیده (کولبری) بر روی پایداری امنیت کشور به‌ویژه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، شیوه برخورد و مدیریت این پدیده نیز پیچیده و دارای ابهامات و اما و اگرهای بسیاری است. از یک سو مبارزه با پدیده شوم قاچاق کالا و کولبری به‌عنوان نمادی از این فعالیت یکی از مصادیق جهاد اقتصادی قلمداد شده و برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری جهت پیشگیری و مبارزه با قاچاق، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌باشد (وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۱: ۱). هرچند باید دانست که باتوجه به نقشی که این فعالیت غیررسمی در پایداری و کیفیت زندگی روستاییان مرزی دارد، حذف و کاهش آن نیازمند تمهیدات خاص است. چنانچه این اصل رعایت نگردد و شاهد برنامه‌ریزی ذهنی‌نگرانه باشیم، حذف و کاهش قاچاق و کولبری متأثر از آن بدون اعمال راهکارهای مطلوب جایگزین باتوجه به اهمیت اقتصاد در معیشت مناطق مرزی در حاشیه و محروم، می‌تواند تأثیرات نامطلوبی بر کیفیت زندگی روستاییان و در نتیجه امنیت پایدار منطقه داشته باشد. از سویی دیگر نیز، در همین یکی دو ساله اخیر که این مرزهای کولبری رسمی در قالب بازارچه‌ها نیز بسته شدند واکنش‌های بسیاری از سوی کسبه و بازاریان و شهرهای مرزی استان روی داد که نشان از نارضایتی عمومی آنها داشت و فضای امنیت و ملت‌همی را در منطقه شکل داد. همچنین، غیرانسانی بودن این شغل بر کسی پوشیده نیست که می‌تواند زمینه‌های نارضایتی، کاهش سرمایه اجتماعی و آسیب‌های متعدد امنیتی را موجب شود. بنابراین تداوم این پدیده غیرقابل قبول، به معنی تضعیف پایداری امنیت در استان مرزی همچون کردستان می‌باشد که همواره به دلیل حساسیت‌های ویژه امنیتی مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران عرصه امنیت کشور بوده و هر ساله هزینه‌ها و منابع زیادی در راه پایداری امنیت این استان که قدم‌مسلّم در ایجاد امنیت پایدار ملی نقش بسزایی دارد؛ صرف می‌شود. این در حالی است که ناامنی‌هایی که این پدیده کولبری برای استان ایجاد می‌کند باتوجه به ارتباط متقابل امنیت و توسعه، مانعی عمده در راستای توسعه می‌باشد چرا که امنیت سرمایه - گذاری و جذب سرمایه‌گذاران را کاهش داده و مردم را به‌ویژه در روستاها به این شغل کاذب به‌جای تولید، جذب می‌نماید. براین اساس نیز در پژوهش حاضر، مسئله اصلی همین مطلب می‌باشد که کولبری و قاچاق کالای ناشی از آن اساساً یک بحران است و بحران نباید مورد حمایت و توسعه قرار بگیرد، بلکه باید زمینه ریشه‌کن کردن آن فراهم گردد، پیشه‌ای که هیچ‌کدام از استانداردهای جهانی کار و معیشت را در خود نداشته باشد و غیرقابل دفاع و غیرانسانی می‌باشد. این پدیده باید همه‌جانبه بررسی و مدیریت گردد تا بار سنگین دوش‌های کولبران برای همیشه بر زمین گذاشته شود و این‌گونه در مسیر امنیت پایدار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و به تبع آن توسعه استان حرکت نماییم. امنیت پایدار بر این اصل استوار شده است که نمی‌توان همه پدیده‌های ناامنی را به‌گونه‌ای موفقیت‌آمیز کنترل کرد تا زمانی که به رفع علل آن پرداخت و رویکرد حل مسئله را جایگزین رویکرد کنترل کرد (نظافتی، ۱۳۹۳: ۴). در این راستا نیز، بایستی ذکر شود که پدیده و بحران ناامن‌کننده پایداری امنیت استان (هسته اصلی کیفیت زندگی)، یعنی کولبری بیش از آنکه علت باشد، معلول شرایطی است که می‌تواند به صورت ریشه‌ای به آن نگریسته شود و از توان میدانی فعالان مدنی و نیز علم کارشناسان مرتبط بومی و ویژه‌تر صاحب‌های میدانی با کولبران و وقوف بر خواست، نیاز و شرایط آنان، برای پرداختن با چالش کولبری، مدد گرفته شود و آسیب از

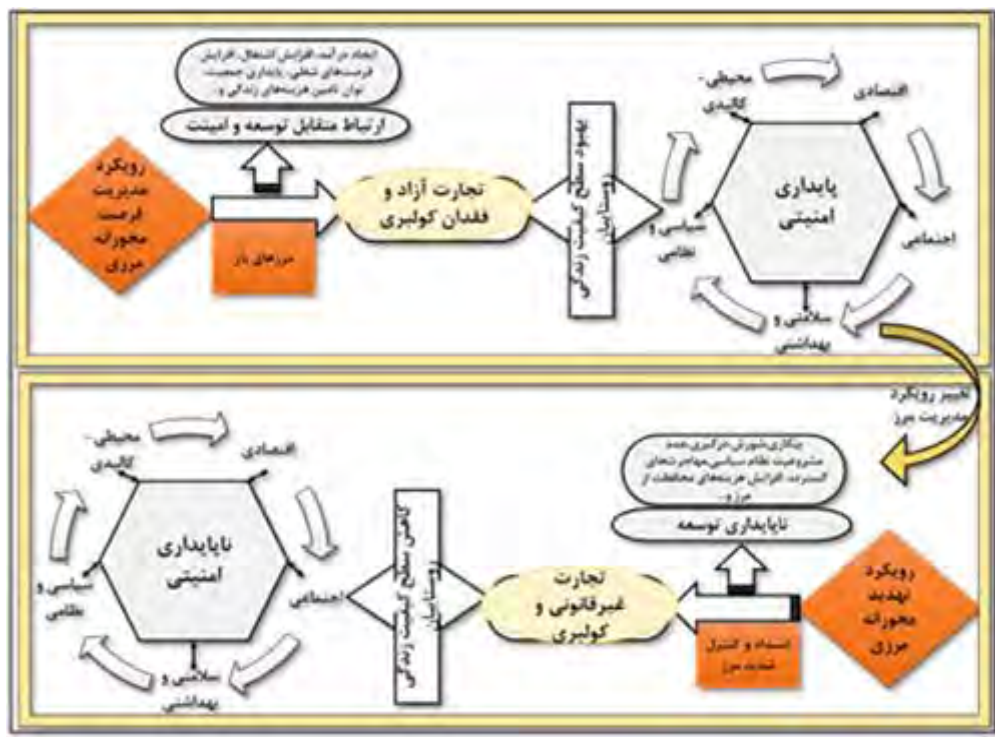
ریشه بررسی و مورد مذاقه قرار گیرد. بر این مبنا؛ سؤال اصلی پژوهش، مبتنی بر این مطلب می‌باشد که؛ مهم‌ترین عوامل و زمینه‌های بروز و تداوم پدیده کولبری در میان نواحی روستایی شهرستان‌های مرزی استان کردستان و مؤثرترین آنها کدام‌اند؟

در ارتباط با قاچاق کالا مطالعات زیادی در کشور انجام شده است؛ اما با توجه به منحصربه‌فرد بودن پدیده کولبری در نواحی کردنشین غرب کشور شمار پژوهش‌هایی که این پدیده را بررسی و مورد مطالعه قرار داده باشند؛ بسیار اندک بوده و این امر سبب می‌گردد که پژوهش حاضر به نوعی در پی جبران ضعف تئوریک و پژوهشی در مبحث کولبری، باشد که قدر مسلم با توجه به اهمیت و جنبه بحران‌آفرینی آن تاکنون بدان پرداخته نشده است.

مبانی نظری

امنیت یکی از مهم‌ترین نیازهای بشری است، چنان‌که در طبقه‌بندی نیازهای مازلو در درجه دوم اهمیت و پس از نیازهای فیزیولوژیک قرار گرفته است به عبارتی احساس امنیت، یکی از بارزترین وجوه بالندگی یک اجتماع و بسترساز رشد و توسعه و ثبات جامعه است (نظم فر و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۸ به نقل از ملکی، ۱۳۹۵: ۱۳۵) امنیت پایدار نواحی مرزی در گروه، رویکرد مدیریتی مطلوب آن است. در حالی که مدیریت تهدیدمحورانه و انسدادی بر مرزهای سکونتگاه‌های روستایی مرزی حاکم است که ویژگی اصلی آنها فقر اقتصادی و اجتماعی است و از سویی دیگر هم قاچاق کالا و واردکردن کالاهای خارجی به داخل کشور، دارای سود هنگفتی برای واردکنندگان عمده غیرقانونی این اجناس می‌باشد؛ قاچاق کالا در قالب کولبری یا به وسیله چارپایان و خودروهای باری و یا تلفیقی از همه آنها؛ رواج می‌یابد. در این حالت می‌توان گفت که واردکنندگان و سرمایه‌داران عمده، بهترین؛ بهره‌بردار را از مدیریت تهدیدمحورانه مرز با تشویق مردم محلی به تداوم کولبری که از روش ناچاری به واسطه فقدان فعالیت‌های اقتصادی منفعت‌زا به کولبری روی می‌آورند، می‌برند. در این حالت، تبعات مختلفی از لحاظ پایداری امنیتی به امنیت محلی، منطقه و حتی ملی کشور به واسطه آثار نامناسب اقتصادی، اجتماعی و سیاسی رواج پدیده مذموم کولبری، ایجاد می‌گردد. در واقع، زمانی که مرزها به شدت انسداد شده و محافظت نظامی می‌گردند و در نواحی روستایی مرزی، اقتصاد مولد و درآمد پایدار برای روستاییان وجود ندارد، روستاییان برای بقا، کولبری و مشقات حاصل از آن را به درد فقر، ترجیح می‌دهند. در این میان مفهوم امنیت که بازتابی و انعکاسی از پاسخ به تغییرات، زمینه‌ها و عوامل مختلف اثرگذار بر وضع موجود است. (Crawford, 2014: 15) برای مدت‌زمانی طولانی، در مفهوم سنتی آن به معنای حذف و مقابله با تهدیدات نظامی و تدارک تجهیزات نظامی و حضور مقتدر نظامی در مرزها بود؛ اما پس از جنگ سرد این مفهوم تکامل یافته و اقسام مختلف امنیت، شامل ملی، عمومی، اجتماعی، انسانی و در نهایت جامع‌ترین آن‌ها یعنی مفهوم امنیت پایدار ظهور یافت. (Ministerio defense of Espanol, 2011: 1; Mesjasz, 2004: 5). امنیت پایدار، ناظر بر مفهومی است که در پرتو آن همه عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی ناظر بر هم و در کنار هم نگریسته می‌شوند. در واقع سیر تحولات مفهوم امنیت از اتکا بر تنها یک بعد به سمت تأکید بر ابعاد ترکیبی آن تغییر یافته است (علایی، ۱۳۹۱: ۷-۶)؛ بنابراین، واقعیت یافتن پایداری امنیت در محیط، مستلزم اقدامات و برنامه‌ریزی‌های ویژه‌ای است و با مسائل زیادی از قبیل امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی - نظامی، امنیت اجتماعی، امنیت بهداشتی، امنیت زیست‌محیطی و... ارتباط دارد (مختاری هشی و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۳). با نگاهی گذرا به نواحی مرزی استان، می‌توان دید که این مناطق هم‌زمان از بار فشار دوگانه توسعه‌نیافتگی و حاشیه‌ای بودن در رنج‌اند (افراخته، ۱۳۹۱: ۵۸) به گونه‌ای که مسئله اصلی در برخی از این مناطق تلاش

برای بقا است و نتیجه آن ایجاد مشاغل کاذب و مخربی همچون قاچاق کالا است که پدیده کولبری را به همراه داشته است، در رویکرد اقتصاد سیاسی، اشتغال به‌مثابه یک متغیر سیستمی در نظر گرفته می‌شود؛ به این معنا که برای ایجاد تحولات توسعه‌گرا یا ضد توسعه‌گرا در کمیت و کیفیت اشتغال ملی، کل سیستم نقش‌آفرینی می‌کند. به این معنا که داده‌های مربوط به اشتغال در واقع منعکس‌کننده طرز عمل کل سیستم اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی کشور است و اگر حال‌وروز اشتغال از جنبه‌های کمی و کیفی از بایسته‌های توسعه دور شده باشد، حکایت از آن دارد که رویکردهای جزئی‌نگر و موضعی و انفعالی برای درک واقعیت به‌هیچ‌وجه نمی‌تواند راهگشا باشد. (مؤمنی، ۱۳۹۸: ۲) در چنین شرایطی تحقق توسعه‌ای که متضمن تقویت هویت، اقتدار و امنیت پایدار و رفاه ملی باشد؛ غیرممکن خواهد بود. (شایان، ۱۳۸۳: ۷۲)؛ بنابراین؛ چنانچه به دنبال حل مسئله کولبری و به تبع آن، امنیت پایدار ملی و محلی هستیم؛ بایستی؛ رویکرد مدیریت مرزها را به سمت مدیریت فرصت‌محورانه که در آن بهبود کیفیت زندگی مرزنشینان مورد تأکید است، تغییر دهیم و منافع حاصل از تجارت مرزی را در قالبی هدف‌مند در میان مرزنشینان، توزیع کنیم؛ بنابراین، مرزها باید به مرزها باز، همراه با تعامل و جریان بدل شوند.

شکل ۱. نقش مدیریت تهدیدمحورانه مرز در ناپایداری امنیتی با تأکید بر ایجاد پدیده کولبری

تصویری که در رسانه‌ها و از جمله تلویزیون از مناطق مرزی ارائه می‌گردد، تصویری غیرواقعی است که بر مبنای محدود اطلاعات سطحی و با فاصله از واقعیتی است که در بطن زندگی اجتماعی - اقتصادی مردمان مناطق مرزی کشور جاری و ساری است، ارائه می‌شود. تصویری که مناطق مرزی را در قالب مقاصد توریسم تجاری و پاساژهای مملو از کالاهای عمدتاً لوکس و ارزان خارجی با مردمانی مهمان‌نواز، دارای لهجه، ساده‌لوح و گاهی فرصت‌طلب و... نشان می‌دهد. این امر، نتیجه همان رویکرد غالب مرکز - پیرامون است که در تقسیم کاری خودخواسته، مرزنشینان و مراودات رسمی و عمدتاً غیررسمی و قاچاق را در خدمت نوعی شبه طبقه بورژوازی تجاری رانتیر، به رسمیت بشناسد (احمدره‌ش،

۱۳۹۷: ۱۹۵).

کولبران، هم‌اکنون به دو طریق عمل می‌نمایند؛ اول؛ کالاهای موردنظر بازارچه‌های مرزی را که طبق تعریف دولت مرکزی قاچاق محسوب می‌شود، بر روی پشت حمل کرده از مناطق صعب‌العبور مرزی به داخل شهرها و روستاهای مرزی انتقال می‌دهند (دلپسند و همکاران، ۱۳۹۷: ۵). یا اینکه یخچال، تلویزیون، گالن‌های بنزین و گازوئیل، و... فرقی ندارد، هرچه باشد، روی پشت آنها جای می‌گیرد و به‌صورت قاچاق با عبور از سیم‌های خاردار، میدان مین، گذر از گل‌ولای، بالارفتن از مناطق صعب‌العبور و پایین آمدن از کوه، پنهان‌شدن از دید مأموران، کالاها از مرز، رد می‌گردند. کولبری با دورزدن موانع قانونی از طریق میان‌برهای مرزی به‌مثابه پلی برای کاهش هزینه ترانزیت کالاها و افزایش سودهای کلان برای صاحبان بار عمل می‌کند. اگرچه نمی‌توان، جمعیت کولبران را فقط به مردان خلاصه کرد؛ اما بیشتر کولبرها مردان هستند باین‌همه پیر و جوان، زن و مرد، کوچک و بزرگ کولبری می‌کنند؛ بنابراین، در این پدیده، جنسیت و سن رنگ می‌بازد. کولبری را باید شکلی از برده‌داری مدرن دانست. (روزنامه شهروند، ۱۳۹۶: ۲).

پدیده کولبری را باید از دو بعد تحلیل و بررسی کرد؛ بعد «ساختاری و نهادی» و بعد «فردی». از بعد ساختاری، پدیده کولبری، ماحصل ساختارهای کژکارکرد و ناکارآمد نظام اجتماعی است که آن را به‌صورت یک خرده‌فرهنگ درآورده و به آن مشروعیت بخشیده است. از بعد فردی، هم؛ می‌توان بیان داشت که سوژه (انسان) عاملیت خویش را بر اثر هژمونی ساختار از دست داده و در تقلائی زنده‌ماندن در این ساختار، آگاهی تاریخی و اجتماعی‌اش را تباه کرده است و به‌صورت خودآگاه و ناخودآگاه به آن نیز مشروعیت بخشیده و به نحوی آن را دوباره بر ساخته و باز تولید می‌کند (هدایتی، ۱۳۹۸: ۸).

امنیت جانی و نبود آن برای کولبران بسیار بیشتر است. کولبران در معرض تهدیدهای مختلف جانی اعم از سرمازدگی، پرت‌شدن، فرسودگی و پیری و ناتوانی زودرس، تهدید نیروهای مرزبانی و عوامل مختلفی قرار دارند. اما تهدید روانی و اقتصادی همیشه بر زندگی آنها سایه افکنده است. تحولات اقتصادی و باز و بسته‌شدن مرز به دلایل سیاسی و امنیتی و اقتصادی و دخالت گروه‌های مختلف در آن باعث عدم‌اطمینان روانی از آینده شغلی، اقتصادی و اجتماعی برای افراد مختلف در مناطق مرزی شده است. زندگی کولبران نوعی نااطمینانی و آمدوشد و رونق و عدم رونق را تجربه می‌کند که تأثیرات روانی زیادی بر زندگی آنها برجای می‌گذارد. نوعی نابرابری که با برخورداری از میزان سرمایه در بین افراد متفاوت است. در واقع؛ کولبران، بیشتر افراد بی‌بضاعت و کم‌بضاعت و دور از مناطق دارای مرز رسمی هستند (سلطانیان و مفاخری، ۱۳۹۹: ۱۴).

یکی از مهم‌ترین راهکارهایی که برای ساماندهی مناطق مرزی و حل مسئله کولبری همگام با انسداد مرزها انجام گرفت، ایجاد بازارچه‌های موقت مرزی بود که کولبران به‌جای قاچاق کالاها به‌صورت رسمی و قانونمند، اقدام به واردات کالا از مرز می‌نمایند. این راهکار، هرچند توانست به‌صورت موقت راهکاری رضایت‌بخش برای مرزنشینان باشد؛ اما پس از مدتی فعالیت و به دنبال آن فقدان منابع درآمدی و اشتغال، دوباره کولبری به یک عرصه شغلی پرتطرف‌دار تبدیل گشت. هرچند که بازارچه‌های مرزی به‌صورت موقت، اثرگذار بودند؛ اما بازهم، راه‌حل پایدار و بلندمدت نبودند چرا که به قول مثل معروف؛ به‌جای ماهیگیری کردن و ماهی گرفتن به روستاییان ماهی داده شد، بدین معنی که شناسایی ظرفیت‌های روستایی در زمینه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی و تشویق و تأمین مالی روستاییان جهت شکوفایی اقتصاد روستاها و حرکت در مسیر کارآفرینی و اشتغال‌زایی انجام نگرفت و مرزنشینان را به ایجاد درآمد با کمترین ریسک و سرمایه‌گذاری و با ایجاد یک نوع رانت و سهمیه مخصوص تشویق کرد. در اقدامی دیگر هم ظاهراً دولت با صدور کارت‌های و بازارچه‌های موقت کولبری به این سبک زندگی فلاکت‌بار رسمیت بخشیده و یا می‌خواهد آن را به رسمیت

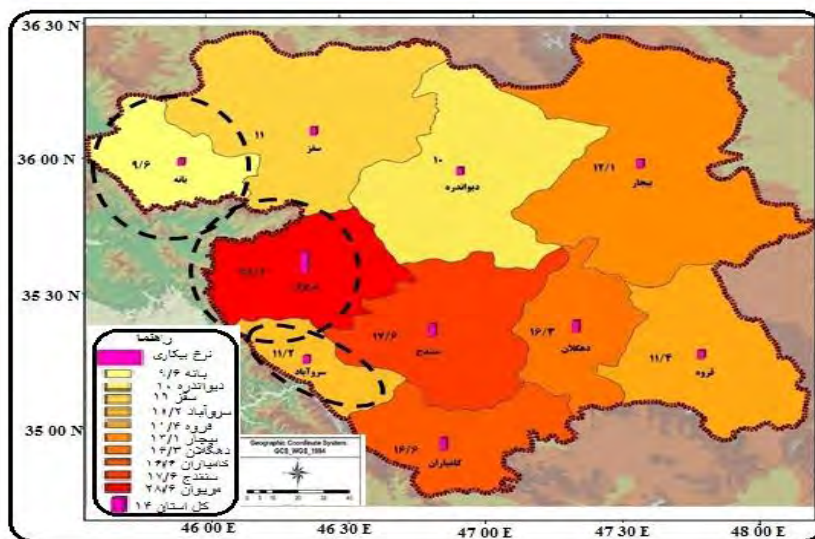
بشناسد که در واقع، این شیوه سیاست‌گذاری به معنی پاک‌کردن صورت‌مسئله و مصداق بارز ضرب‌المثل از چاله در آمدن و به چاه افتادن است چرا که راه را برای استعمارگران (صاحبان سرمایه و کالاها) هموار و کولبران را مجبور می‌سازد در قبال دستمزدی بخور و نمیر به ادامه بدبختی‌شان تن در دهند و همچنین موجب تشویق و جلب افراد بیشتری به‌ویژه از روستاهایی می‌گردد که فقر و محرومیت ویژگی اصلی زندگی آنها است.

کولبری به‌عنوان نمادی از قاچاق کالا یکی از پیامدهای شوم توسعه ناموزون و روابط اجتماعی ناعادلانه است که در ساخت ناموزون، یعنی؛ همان اختلاف شدید طبقاتی و منطقه‌ای متبلور شده و دو گروه غنی و فقیر، هریک به دنبال ارضاء نیازهای خود، پدیده قاچاق کالا را به وجود می‌آورند. گروه فقیر، برای رفع نیازهای اولیه زیستی و گروه غنی برای رفع نیازهای کاذب و تأمین تجملات زندگی، یکی بر سر نیاز خود جان می‌دهد (کولبری) و دیگری از سر هوا و هوس، فرمان می‌دهد. این دو گروه، به‌نوعی خواسته و ناخواسته ارزش‌ها، هنجارها، مقررات و منافع نظام اجتماعی را زیر پا می‌گذارند تا به منافع شخصی و گروهی و رفع نیازهای خود، دست یابند. گروه اغنیا؛ به‌ندرت به دام قانون افتاده و لیکن گروه فقرا (کولبران)، همواره هدف برخوردهای قانونی بوده و خواهند بود. در مجموع؛ زمانی که ارزش‌ها، هنجارها و مقررات نظام اجتماعی منطبق با منافع و نیازهای برخی افراد و گروه‌های اجتماعی، نباشد، مورد قبول آنها واقع نشده و نهادینه نمی‌گردد؛ لذا از پشتوانه و حمایت لازم برخوردار نبوده و نادیده انگاشته می‌شود (عبدالمحمدی، ۱۳۸۹: ۱۹۳).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ نوع، کاربردی و از حیث روش انجام، توصیفی - تحلیلی است. جهت گردآوری داده‌ها در بخش نظری از روش اسنادی و در بخش میدانی از روش پیمایش، مبتنی بر مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه بهره گرفته شده است. پژوهش کمی - کیفی حاضر در بخش کیفی به شناسایی مهم‌ترین علل و عوامل بروز و تداوم کولبری در سطح منطقه با انجام مصاحبه‌های عمیق هدف‌مند با جوامع آماری پژوهش و در بخش کمی، با بهره‌گیری از آمار استنباطی به تأیید یافته‌های کیفی جهت تعمیم آنها پرداخته شد. با توجه به دید جامع پژوهش، سعی گردید که تمامی گروه‌های درگیر در تداوم و سامان‌دادن به پدیده کولبری در روستاهای استان، مورد بررسی و پرسش قرار گیرند. بر این مبنا، سه گروه و جامعه آماری مبتنی بر کولبران روستایی، مسئولین توسعه‌ای استان و شهرستان‌های مرزی و آگاهان محلی مدنظر قرار گرفتند. شناسایی این افراد به‌صورت هدف‌مند و بر مبنای روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی انجام پذیرفت. پایان مصاحبه‌ها، رسیدن به اصل اشباع نظری بود که در مصاحبه با ۴۶ نفر از اعضای جوامع آماری، حاصل گردید. در گروه مسئولین و در ارگان‌های مرتبط با اشتغال‌زایی و توسعه روستاهای استان به روش هدف‌مند با در نظر داشتن معیارهایی چون مسئولیت اداری، آگاهی در حوزه مطالعاتی و سابقه مسئولیت به ادارات فرمانداری شهرستان‌های مریوان، بانه و سروآباد، بخش توسعه روستایی استانداری، بخش‌داری‌های دارای جمعیت زیاد کولبران، تعاون روستایی و جهاد کشاورزی، مراجعه گردید (حصول به اشباع نظری در مصاحبه با ۱۴ نفر) در گروه آگاهان محلی و متخصصان علمی نیز، به شیوه هدف‌مند و با در نظر داشتن معیارهایی چون: سطح تحصیلات و رشته تحصیلی مرتبط با توسعه روستایی، آگاهی به وضعیت منطقه و نیز، مجریان انجام طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای مناطق هدف، حصول به اشباع نظری در مصاحبه با ۱۳ نفر صورت پذیرفت. اما جهت ارتباط برقرار کردن با کولبران روستایی با مراجعه به فرمانداری شهرستان‌های مریوان، بانه و سروآباد، روستاهایی که دارای بیشترین کولبران بودند، شناسایی و با مراجعه به روستا و یا برقراری ارتباط، به‌صورت مجازی و تلفنی (به علت شیوع ویروس کرونا)، با کولبرانی که پس از هماهنگی، توسط دهیار روستاها معرفی شدند،

دیدگاه این گروه نیز، استخراج و در مصاحبه با ۱۹ نفر از کولبران در سطح سه شهرستان از سطح ۹ روستا، اشباع نظری این گروه نیز، حاصل گردید. در مرحله کمی نیز، پرسش‌نامه‌ها به شیوه هدفمند بر مبنای معیارهای ذکر شده و بر اساس یافته‌های حاصله از بخش کیفی در میان ۱۰۰ نفر از اعضای گروه‌های نامبرده شده، توزیع (روش هدفمند و بر مبنای روش گلوله‌برفی) گردید (۴۶ نفر از کولبران؛ ۲۲ نفر از مسئولین و ۳۴ نفر از آگاهان و متخصصان محلی عرصه توسعه)؛ تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها در بخش کیفی با تکنیک تئوری بنیادی و در بخش کمی با بهره‌گیری از تحلیل عاملی و تحلیل مسیر، انجام پذیرفت. روایی صوری و محتوایی و سازه به ترتیب با توزیع پیش‌آزمون و نظرخواهی از متخصصان علمی مرتبط به‌ویژه در حوزه توسعه روستایی و آشنا به منطقه و سپس، آزمون تحلیل عاملی و پایایی نیز، با مصاحبه ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰,۷۹، مورد تأیید قرار گرفت.

شکل ۲. نمایش شهرستان‌های هدف پژوهش در استان کردستان همراه با نرخ بیکاری در سطح این شهرستان‌ها

یافته‌ها

در ابتدا؛ مهم‌ترین، علل و عوامل بروز و تداوم کولبری در نواحی روستایی مرزی استان کردستان؛ به شرح جدول زیر به دنبال طی سه مرحله کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) در فرایند تکنیک تئوری بنیادی، مشخص شدند.

جدول ۱. زمینه‌ها گرایش و تداوم پدیده کولبری در نواحی روستایی استان کردستان

مقوله‌های مرکزی	مقوله‌ها	مفاهیم مشترک
نارسایی‌های نهادی	ضعف برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و مدیریتی توسعه‌ای	عدم وجود برنامه بلندمدت توسعه اقتصادی در سطح استان با تعیین نقش روستاها (به‌ویژه روستاهای مرزی) در این مسیر، راندمان اندک اراضی (تسلط اراضی دیم و خرد)؛ سنتی بودن وضعیت کشاورزی، عدم مهارت آفرینی در میان روستاییان مرزی در حوزه‌های اشتغالی خارج از بخش کشاورزی، در حاشیه بودن روستاها نسبت به نواحی شهری مرکزی استان (مریوان - سنندج - بانه) در یک مدل مرکز - پیرامون؛ مصرف‌گرا نمودن روستاها، فقدان طرح و برنامه منسجم تنوع‌بخشی اقتصادی، عدم وجود یک رویکرد و برنامه توسعه روستایی با تعیین روستاهای مرکزی و مرکز ثقل در شهرستان‌های دارای بیشترین کولبران، عدم دیدگاه آینده‌نگری و پایداری توسعه روستایی در میان مسئولین، عدم انجام طرح‌های اولیه شناسایی زمینه‌ها و توانمندی‌های روستاهای مرزی جهت جذب سرمایه‌گذاران با محاسبه هزینه - فایده آنها، عدم حرکت به سمت بازاریابی

<p>محصولات تولیدی منطقه در بازارهای مصرف شهرستان‌های اطراف و کشور عراق، عدم اطلاع‌رسانی و تبلیغات مناسب از توانمندی‌های منطقه در خارج از شهرستان و استان، تأکید و تبلیغ فراوان بر سرمایه‌گذاری در شهرهای مرکزی بانه - مریوان و سنندج، عدم زمینه‌سازی و جذب سرمایه‌گذاران از کردستان عراق به منطقه باتوجه به تشابه اجتماعی و تفاوت نرخ ارز، فقدان تعاونی‌ها در منطقه، عدم تشکیل انجمن‌های غیردولتی و مردمی به منظور جذب و اقناع سرمایه‌گذاران جهت ورود به منطقه، مهاجرت گسترده از روستاها به شهرهای مرزی استان (بانه - مریوان - سنندج)، عدم حرکت به سمت رویکرد صادراتی هرچند محدود در روستاهای مرزی باتوجه به موقعیت مرزی و تجربه آنان، عدم جایگزینی فعالیت‌های اشتغال‌زا به جای کولبری کالا در منطقه با انسداد مرزها، عدم مبارزه با دانه‌درشت‌های عرصه قاچاق در کشور و تأکید بر کولبران در کاهش قاچاق کالا، ضعف و عدم روی آوردن به رویکرد توسعه مشارکتی اقتصادی در روستاهای مرزی.</p>	
<p>مدیریت تهدیدمحورانه این منطقه مرزی - عدم آگاهی مسئولان امنیتی از ارتباط و تأثیر توسعه اقتصادی در تأمین امنیت پایدار منطقه، قرق مراتع بکر در روستاهای مرزی به دلایل امنیتی (در راستای توسعه دامداری به‌عنوان یک عرصه اشتغال‌زایی بسیار پرطرفدار)</p>	<p>مدیریت امنیتی مرز</p>
<p>عدم تدوین طرح جامع ساماندهی کولبری در کشور، بروکراسی شدید اداری برای دریافت وام و راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی در روستاها، آشفتنگی اقتصادی کشور، عدم وجود قوانین حقوقی و قضایی محکم برای حمایت از سرمایه‌های سرمایه‌گذاران در این منطقه مرزی، عدم وجود یک متولی خاص و فعال در زمینه حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری‌ها در روستاها مرزی در سطح کشور و استان کردستان، منتفع شدن سرمایه‌گذاران شهری و فرامنطقه‌ای از منافع تجارت مرزی در منطقه (در حاشیه قرارگرفتن روستاهای مرزی)، نابرابری و ناعدالتی فضایی در بهره‌مندی از منافع توسعه در نواحی روستایی (مرکزی و مرزی)، تعطیلی بازارچه‌های مرزی، تخریب محیط طبیعی منطقه، عدم مدیریت مطلوب در زمینه تشویق مردم محلی به سرمایه‌گذاری جمعی توسط دهیاران، مشکلات مرتبط با مالکیت زمین‌ها به‌ویژه زمین‌های کشاورزی در منطقه (به‌منظور یکپارچه‌سازی و جذب سرمایه‌گذار)، عدم تأمین پایدار منابع آب جهت توسعه کشاورزی (پروژه‌های نیمه‌کاره انتقال آب)، عدم شناسایی جوانان صاحب ایده در روستاها و هدایت و حمایت از آنها در زمینه اشتغال‌زایی و کارآفرینی،</p>	<p>ضعف قوانین و حمایت‌ها</p>
<p>نامناسب بودن جاده‌های مواصلاتی به روستاهای مرزی و دورافتاده‌تر از مرکز، عدم دسترسی رضایت‌بخش به منابع انرژی در سطح روستاها به‌ویژه ضعف در تأمین منابع آب موردنیاز، عدم دسترسی رضایت‌بخش به اینترنت و آنتن‌دهی موبایل؛ عدم تأمین منابع انرژی موردنیاز در روستاها در راستای راه‌اندازی واحدهای تولیدی کشاورزی (گلخانه‌ها و...)، ضعف اجرایی و عدم به‌روزرسانی طرح‌های هادی و تعیین حریم روستا جهت راه‌اندازی واحدهای تولیدی (متفاوت بودن راه‌اندازی واحدهای در درون و بیرون حریم).</p>	<p>ضعف در زیرساخت‌های کالبدی موردنیاز توسعه اقتصادی</p>
<p>فقر روستاییان، ناتوانی مردم محلی به دریافت وام‌های اشتغال‌زایی (شرایط بازپرداخت و دریافت)، عدم وجود صندوق‌های خرد محلی، کمبود بودجه دهیاری‌ها، عدم زمینه‌سازی جهت ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری، عدم شبکه‌سازی و تشویق سرمایه‌داران بومی روستاها جهت بازگشت سرمایه (از شهر) و سرمایه‌گذاری بر روی توانمندی‌های روستاها.</p>	<p>کمبود سرمایه ضعف (منابع مالی مردم محلی)</p>
<p>فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان، شناختن دولت به‌عنوان تنها متولی توسعه در روستاهای منطقه، عدم ریسک‌پذیری مردم محلی، عدم تمایل به واسطه اعتقادات مذهبی و نیز، عدم توانایی مردم محلی به دریافت وام اشتغال‌زایی، عدم همکاری مردم در اجرای برنامه‌های عملیاتی سرمایه‌گذاری‌های کلان منطقه، نازل بودن سطح تحصیلات مردم محلی، عدم اعتقاد مردم محلی و سرمایه‌داران شهری به برگشت سرمایه و سود آن با سرمایه‌گذاری در محیط روستاهای مرزی، ارزش شدن قاچاق کالا در منطقه، دید تبعیض و در نتیجه بی‌تفاوتی و بی‌انگیزگی در میان مردم روستاهای مرزی، عدم حمایت از ورود زنان به عرصه توسعه اقتصادی به‌صورت مستقل.</p>	<p>ضعف‌های اجتماعی - فرهنگی (ضعف در سرمایه‌های انسانی و اجتماعی)</p>
<p>تسلط فرهنگ دلالی، کولبری و مشاغل واسطه و قاچاق در منطقه به‌جای خوداشتغالی و کارآفرینی؛ ریسک بالای اشتغال‌زایی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در روستاهای مرزی، فقدان رقابت اقتصادی، شکست کسب‌وکارها و سرمایه‌گذاری‌های قبلی در سطح روستاهای مرزی و بازتاب آن در میان مردم شهری و روستایی، عدم حمایت خانواده‌ها از راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا</p>	<p>نارسایی‌های انسانی - اجتماعی نامناسب بودن محیط کسب‌وکار منطقه</p>

توسط جوانان، عدم اعتقاد مردم محلی و سرمایه‌داران شهری به برگشت سرمایه و سود آن با سرمایه‌گذاری در محیط روستاهای مرزی با وجود توان‌های فراوان.

در ادامه و پس از توزیع پرسش‌نامه‌ای در بردارنده عوامل تداوم‌دهنده پدیده کولبری که در بخش کیفی شناسایی گردیدند، به منظور تأیید و تعمیم‌یافته‌های کیفی مشخص شده؛ به وسیله آزمون تحلیل عاملی، این موانع شناسایی شده در قالب عواملی، خلاصه گردیدند که شرح آن در ادامه، آورده شده است. در ابتدا؛ برای آزمون مناسب بودن داده‌های مربوط به مجموعه متغیرهای مورد تحلیل در خصوص عوامل و برای شروع تحلیل عاملی، از آزمون Bartlett و KMO استفاده شد. معناداری آزمون بارتلت در سطح اطمینان ۹۹٪ درصد و مقدار مناسب KMO حاکی از همبستگی کیفی و مطلوبیت کمی متغیرهای موردنظر برای انجام تحلیل عاملی است (جدول ۲).

جدول ۲. نتایج آزمون kmo و بارتلت جهت انجام تحلیل عاملی

مجموعه متغیرهای مورد تحلیل	مقدار KMO	مقدار بارتلت	سطح معناداری
عوامل مؤثر بر بروز و تداوم پدیده شوم کولبری در منطقه مورد مطالعه	۰/۶۹۸	۷/۰۶	***

شاخص‌های بارگذاری شده در هر عامل که بیشتر از ۱ هستند، یک عامل را شکل می‌دهند. نتیجه حاصله، تقلیل ۷۹ شاخص به ۴ عامل بود که در مجموع، قریب به ۶۶ درصد از واریانس‌ها را تبیین می‌کنند. این رقم، نشانگر رضایت‌بخش بودن تحلیل عاملی و متغیرهای مورد بررسی، جهت تلفیق در عوامل است. مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی در جدول (۳) آورده شده است. همچنین، مبنای بار عاملی برای شاخص‌ها، جهت تجمع معنی‌دار در عامل‌ها، مقدار ۰/۵ قرار داده شد. لازم به ذکر است که با توجه به تجمع تمامی موانع شناسایی شده در عامل‌ها، سایر عوامل تشکیل شده در آزمون تحلیل عاملی که دارای مقدار ویژه بیشتر از ۱ بودند به دلیل تکراری و بی‌اهمیت بودن حذف گردیدند و ۴ عامل اصلی که بیشترین واریانس‌ها و مقدار ویژه را داشتند، در نظر گرفته شدند.

جدول ۳. عامل‌بندی متغیرهای مورد مطالعه

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
۱	۱۵/۲۸	۲۵/۴۶	۲۵/۴۶
۲	۱۰/۴۶	۱۷/۴۳	۴۲/۹۰
۳	۷/۵۲	۱۲/۵۴	۵۵/۴۴
۴	۶/۲۸	۱۰/۴۷	۶۵/۹۲

عامل اول

این عامل با مقدار ویژه ۱۵/۲۸ و تبیین ۲۵/۴۶ درصد واریانس‌ها، ۲۵ شاخص یا مانع را در خود جای داده است. با توجه به اینکه در میان شاخص‌های تجمع یافته، ۱۷ شاخص مرتبط با ضعف برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و مدیریتی و دو شاخص عمده و با بار عاملی بالا، متعلق به ضعف مدیریت مرزی است، بنابراین؛ می‌توان این عامل را ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی، نامید. عاملی که ضعف‌های متعدد مرتبط با آن به‌عنوان یکی از زمینه‌های اصلی توسعه و تداوم کولبری در روستاهای منطقه به شمار می‌رود.

جدول ۴. شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع یافته در عامل اول

بار عاملی	شاخص‌ها
-/۵۲۷	تلفی توسعه کشاورزی به‌عنوان توسعه روستایی
-/۸۵۰	عدم مهارت آفرینی در میان روستاییان در حوزه‌های اشتغالی خارج از بخش کشاورزی
-/۹۱۹	فقدان رقابت اقتصادی در منطقه
-/۵۴۳	عدم وجود قوانین حقوقی و قضایی محکم برای حمایت از سرمایه‌های سرمایه‌گذاران در روستاهای مرزی
-/۸۶۱	مصرف‌گرا نمودن روستاها
-/۶۱۳	عدم حرکت به سمت بازاریابی محصولات تولیدی روستاهای مرزی حتی به‌صورت محدود در بازارهای مصرف شهرستان‌های اطراف و کشور عراق
-/۹۰۱	عدم آگاهی مسئولان امنیتی از ارتباط و تأثیر توسعه اقتصادی در تأمین امنیت پایدار منطقه
-/۷۸۷	فقدان تعاونی‌ها در منطقه
-/۶۲۵	در حاشیه بودن روستاها نسبت به شهرهای مرکزی استان (مریوان، سنندج، بانه) در یک مدل مرکز - پیرامون
-/۶۹۷	عدم دیدگاه آینده‌نگری و پایداری توسعه در میان مسئولین
-/۸۰۰	عدم مبارزه با دانه‌درشت‌های عرصه قاچاق در کشور و تأکید بر کولبران در کاهش قاچاق کالا
-/۶۷۱	نبود تلاش سازمان‌دهی شده جهت جذب سرمایه‌گذار به روستاهای مرزی
-/۸۷۵	مدیریت تهدیدمحورانه این منطقه مرزی
-/۷۴۸	عدم انجام طرح‌های اولیه شناسایی زمینه‌ها و توانمندی‌های روستاها جهت جذب سرمایه‌گذاری
-/۵۳۹	تأکید و تبلیغ فراوان بر سرمایه‌گذاری در شهرهای مرکزی استان (مریوان، بانه و سنندج)
-/۷۱۹	نازل بودن سطح تحصیلات مردم روستاهای مرزی
-/۶۱۷	مشکلات مرتبط با مالکیت زمین‌ها به‌ویژه زمین‌های کشاورزی
-/۷۲۰	عدم وجود برنامه بلندمدت توسعه اقتصادی در سطح استان با تعیین نقش روستاها (به‌ویژه روستاهای مرزی) در این مسیر
-/۶۳۰	عدم زمینه‌سازی و جذب سرمایه‌گذاران از کردستان عراق به منطقه با توجه به تشابه اجتماعی و تفاوت نرخ ارز
-/۷۷۶	دید تبعیض و در نتیجه بی‌تفاوتی و بی‌انگیزگی در میان مردم روستاهای مرزی
-/۶۸۰	عدم اعتقاد مردم محلی و سرمایه‌داران شهری به برگشت سرمایه و سود آن با سرمایه‌گذاری در محیط روستاها
-/۸۱۳	ضعف و عدم روی آوردن به رویکرد توسعه مشارکتی اقتصادی در منطقه
-/۷۱۳	تخریب محیط طبیعی منطقه
-/۹۴۲	عدم جایگزینی فعالیت‌های اشتغال‌زا به‌جای قاچاق کالا و کولبری در منطقه با انسداد مرزها
-/۷۷۶	عدم تشکیل انجمن‌های غیردولتی و مردمی به‌منظور جذب و اقناع سرمایه‌گذاران جهت ورود به منطقه

عامل دوم

این عامل با مقدار ویژه برابر ۱۰/۴۶ و تبیین ۱۷/۴۳ درصد واریانس‌ها، ۱۱ شاخص یا مانع را در خود جای داده است. با توجه به شاخص‌های تجمع یافته، می‌توان این عامل را ضعف در قوانین حمایتی و ضعف در زیرساخت‌های کالبدی موردنیاز توسعه اقتصادی در سطح روستاهای مرزی استان نامید.

جدول ۵. شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع یافته در عامل دوم

شاخص‌ها	بار عاملی
عدم وجود یک متولی خاص و فعال در زمینه حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری‌ها در روستاها مرزی در سطح کشور و استان کردستان	۰/۷۹۵
نابرابری و ناعدالتی فضایی در بهره‌مندی از منافع توسعه در نواحی روستایی مرزی و شهری استان	۰/۷۶۹
منتفع شدن سرمایه‌گذاران شهری و فرامنطقه‌ای از منافع تجارت مرزی در منطقه (در حاشیه قرار گرفتن روستاهای مرزی)	۰/۷۵۸
عدم شناسایی جوانان صاحب ایده در روستاها و هدایت و حمایت از آنها در زمینه اشتغال‌زایی و کارآفرینی	۰/۸۹۳
تعطیلی بازارچه‌های مرزی منطقه	۰/۶۱۹
بروکراسی شدید اداری برای دریافت وام و راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی در روستاها	۰/۸۶۹
عدم تأمین منابع انرژی موردنیاز در روستاها در راستای راه‌اندازی واحدهای تولیدی کشاورزی	۰/۷۴۸
ضعف مطالعاتی، اجرایی و عدم به‌روزرسانی طرح‌های هادی و تعیین حریم روستا جهت راه‌اندازی واحدهای تولیدی (متفاوت بودن راه‌اندازی واحدهای در درون و بیرون حریم).	۰/۸۵۹
نامناسب بودن جاده‌های مواصلاتی به روستاهای مرزی و دورافتاده‌تر از مرکز	۰/۷۸۰
عدم تدوین طرح جامع ساماندهی کولبری در کشور	۰/۹۳۹
عدم دسترسی رضایت‌بخش به اینترنت و آنتن‌دهی موبایل	۰/۵۰۱

عامل سوم

این عامل با مقدار ویژه برابر ۷/۵۲ و تبیین ۱۲/۵۴ درصد واریانس‌ها، ۱۴ شاخص یا مانع را در خود جای داده است. باتوجه به فراوانی شاخص‌های تجمع یافته می‌توان این عامل را ((نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب‌وکار جهت توسعه اقتصادی روستاها)) نامید.

جدول ۶. شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع یافته در عامل سوم

شاخص‌ها	بار عاملی
عدم اعتقاد مردم محلی و سرمایه‌داران شهری به برگشت سرمایه و سود آن با سرمایه‌گذاری در محیط روستاها	۰/۸۷۰
تسلط فرهنگ دلالی و واسطه‌گری و قاچاق به‌جای تولید و اشتغال	۰/۹۵۸
فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان	۰/۹۰۴
کمبود بودجه و اختیارات دهیاری‌ها در راستای تحول بخشی به اقتصاد روستاها	۰/۷۱۲
ریسک بالای اشتغال‌زایی بخش خصوصی در روستاهای مرزی	۰/۷۴۱
تمایل روستاییان به حضور در مشاغل کاذب و واسطه‌ای به‌واسطه مرزی بودن	۰/۶۶۱
عدم ریسک‌پذیری مردم محلی	۰/۸۵۳
عدم همکاری مردم در اجرای برنامه‌های عملیاتی سرمایه‌گذاری‌های کلان منطقه	۰/۸۱۷
ارزش شدن قاچاق کالا کولبری در منطقه	۰/۸۳۷
شکست کسب‌وکارها و سرمایه‌گذاری‌های قبلی در سطح روستاهای مرزی و بازتاب آن در میان مردم شهری و روستایی	۰/۸۹۶
عدم حمایت از ورود زنان به عرصه توسعه اقتصادی به‌صورت مستقل	۰/۶۹۳
عدم تمایل به‌واسطه اعتقادات مذهبی توسط مردم محلی به دریافت وام	۰/۸۹۵
شناختن دولت به‌عنوان تنها متولی توسعه در روستاهای منطقه	۰/۶۵۷

عامل چهارم

این عامل با مقدار ویژه برابر ۶/۲۸ و تبیین ۱۰/۴۷ درصد واریانس‌ها، ۸ شاخص یا مانع را در خود جای داده است. باتوجه به شاخص‌های تجمع یافته؛ می‌توان این شاخص را ((کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی مورد مطالعه)) نامید.

جدول ۷. شاخص‌ها و بارهای عاملی تجمع یافته در عامل چهارم

شاخص‌ها	بار عاملی
فقر روستاییان	۰/۸۸۰
مهاجرت گسترده از روستاها به شهرهای مرکزی استان (بانه، مریوان، سنندج)	۰/۷۵۸
عدم حمایت خانواده‌ها از راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا توسط جوانان	۰/۶۹۰
عدم زمینه‌سازی جهت ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری	۰/۷۹۵
تعدد روستاها کم‌جمعیت و پراکنده در این منطقه مرزی	۰/۷۶۱
عدم وجود صندوق‌های خرد محلی	۰/۷۹۷
ناتوانی مردم محلی به دریافت وام‌های اشتغال‌زایی (شرایط دشوار بازپرداخت و دریافت)	۰/۸۴۴
عدم شبکه‌سازی و تشویق سرمایه‌داران بومی روستاها جهت بازگشت سرمایه (از شهر) و سرمایه‌گذاری در روستاها	۰/۷۰۳

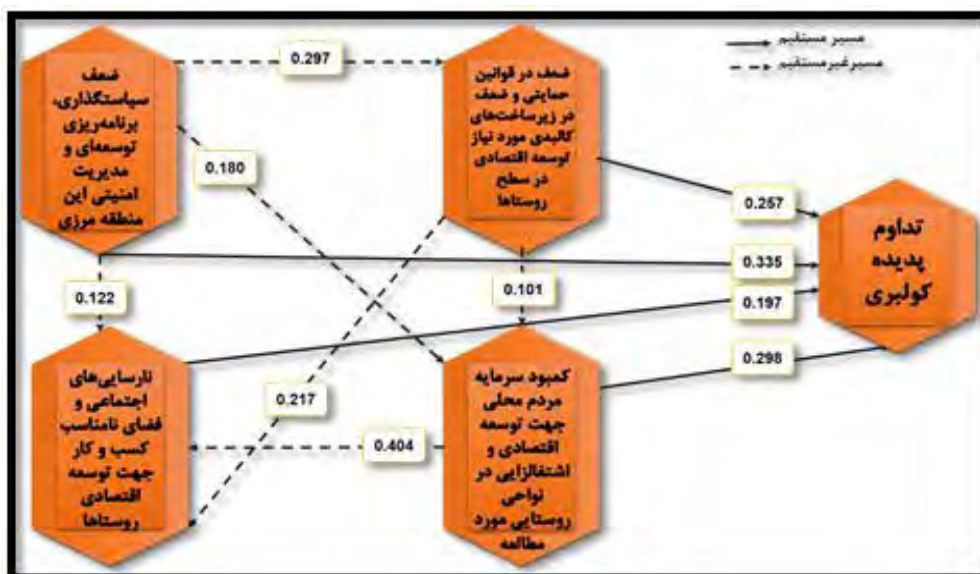
در ادامه؛ در جدول زیر؛ مهم‌ترین، موانع و مشکلات پیش روی توسعه اقتصادی و در نتیجه آن، ایجاد و تداوم پدیده شوم کولبری به‌عنوان تنها منبع تأمین معاش روستاییان آورده شده است. در میان این موانع اثرگذار، عدم جایگزینی فعالیت‌های اشتغال‌زا به‌جای قاچاق کالا و کولبری در منطقه با انسداد مرزها و عدم تدوین طرح جامع ساماندهی کولبری در کشور، دارای بیشترین بارهای عاملی هستند.

جدول ۸. مهم‌ترین موانع و مشکلات پیش روی توسعه اقتصادی و در نتیجه آن ایجاد پدیده شوم کولبری به‌عنوان تنها منبع تأمین معاش روستاییان

عامل	شاخص	بار عاملی
ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی	عدم جایگزینی فعالیت‌های اشتغال‌زا به‌جای قاچاق کالا و کولبری در منطقه با انسداد مرزها	۰/۹۴۱
	فقدان رقابت اقتصادی در منطقه	۰/۹۱۹
ضعف در قوانین حمایتی و ضعف در زیرساخت‌های کالبدی موردنیاز توسعه اقتصادی در سطح روستاها	عدم آگاهی مسئولان امنیتی و توسعه‌ای از ارتباط و تأثیر توسعه اقتصادی در تأمین امنیت پایدار منطقه	۰/۹۰۱
	عدم تدوین طرح جامع ساماندهی کولبری در کشور	۰/۹۳۹
نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب‌وکار جهت توسعه اقتصادی روستاها	عدم شناسایی جوانان صاحب ایده در روستاها و هدایت و حمایت از آنها در زمینه اشتغال‌زایی و کارآفرینی	۰/۸۹۳
	بروکراسی شدید اداری برای دریافت وام و راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی در روستاها	۰/۸۶۹
کمبود سرمایه مردم محلی جهت	تسلط فرهنگ دلالی و واسطه‌گری و قاچاق به‌جای خوداشتغالی و کارآفرینی	۰/۹۵۸
	فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان	۰/۹۰۴
	شکست کسب‌وکارها و سرمایه‌گذاری‌های قبلی در سطح روستاها و بازتاب آن در میان مردم شهری و روستایی	۰/۸۹۶
	ناتوانی مردم محلی به دریافت وام‌های اشتغال‌زایی (شرایط دشوار بازپرداخت و دریافت)	۰/۸۹۵

۰/۸۸۰	فقر روستاییان	توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در
۰/۷۹۵	عدم زمینه‌سازی جهت ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری	نواحی روستایی مورد مطالعه

در ادامه به منظور مشخص نمودن اینکه کدامیک از عوامل شناسایی شده بیشترین تأثیر را به‌عنوان مانعی عمده در راستای حذف پدیده کولبری و تداوم آن در منطقه دارند؛ از آزمون تحلیل مسیر بهره گرفته شد. نوع تحلیل رگرسیون بکار گرفته جهت تحلیل مسیر در این پژوهش، سلسله‌مراتبی می‌باشد و این بدین معنی است که محققان با بهره‌گیری از دیدگاه متخصصان و آگاهان عرصه توسعه روستایی منطقه ارتباط متغیرهای مستقل و وابسته را مورد سنجش قرار داده‌اند. متغیر مستقل، عواملی است که به‌عنوان موانعی تلقی می‌شوند که در تداوم پدیده کولبری در منطقه اثرگذار هستند و متغیر وابسته نیز، دیدگاه جامعه آماری پژوهش در ارتباط با میزان اعتقاد آنها به تداوم پدیده کولبری می‌باشد که در قالب ۲ گویه (اعتقاد به عدم توانایی کنترل این پدیده، اعتقاد به عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستاها، اعتقاد به عدم وجود عزم راسخ نهادی در راستای حذف این پدیده، اعتقاد به ارزشی شدن و جا افتادن کولبری به‌عنوان فرصت مهم اشتغال روستاهای مرزی) در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت، مورد سؤال واقع گردید و پس از تلفیق و تغییر مقیاس به مقیاس فاصله‌ای، تأثیرات متغیرهای مستقل بر آن مورد آزمون قرار گرفت. پس از مشخص نمودن تأثیرات مستقیم (اثرات عامل‌ها (موانع شناسایی شده) بر تداوم پدیده کولبری در منطقه)، تأثیرات غیرمستقیم نیز حاصل از ارتباطات درونی عوامل شناسایی شده مورد محاسبه قرار گرفت (با جایگزینی متغیرهای مستقل و وابسته) و در نهایت با جمع نمودن اثرات مستقیم و غیرمستقیم، بارکلی و اثر نهایی هر عامل بر وضعیت تداوم کولبری در منطقه مشخص گردید. همچنین مسیرها و ارتباطاتی مورد تأیید و پذیرش قرار گرفتند که مقدار معنی‌داری آنها کمتر از ۰/۰۵ محاسبه شده باشد. مقدار ضریب تبیین به‌دست‌آمده برابر ۰/۷۵۲ می‌باشد و این بدین معنی است که متغیرهای مستقل اولیه (موانع شناسایی شده) قابلیت تبیین ۷۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته پژوهش (تداوم پدیده کولبری) را دارند. همان‌طور که نتایج آزمون در زیر، نشان داده شده است، تمامی موانع شناسایی شده دارای تأثیرات مستقیم بر تداوم پدیده شوم کولبری در منطقه روستایی مورد مطالعه می‌باشند که در این بین، عامل ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی با اثرگذاری غیرمستقیم بر تشکیل موانع دیگر و سپس، کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی مورد مطالعه، اثرگذارترین موانع شناسایی شده در راستای حذف پدیده کولبری در سطح منطقه می‌باشند.

شکل ۳. مدل آزمون شده تحلیل مسیر از عوامل مؤثر بر تداوم پدیده کولبری در منطقه

جدول ۹. اثر مستقیم، غیرمستقیم و کلی هر یک از عوامل شناسایی شده بر تداوم پدیده کولبری

رتبه	بار کلی	اثر غیرمستقیم		اثر مستقیم	عوامل تداوم‌دهنده
		تعداد مسیرهای مؤثر	ارزش		
۱	-۰/۴۵۵	۳	-۰/۱۲۰	-۰/۳۳۵	ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی
۳	-۰/۳۳۰	۲	-۰/۰۷۳	-۰/۲۵۷	ضعف در قوانین حمایتی و ضعف در زیرساخت‌های کالبدی مورد نیاز توسعه اقتصادی در سطح روستاها
۴	-۰/۱۹۷	۱	---	-۰/۱۹۷	نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب‌وکار جهت توسعه اقتصادی روستاها
۲	-۰/۳۳۷	۰	-۰/۰۷۹	-۰/۲۹۸	کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی مورد مطالعه

بحث

در رابطه با عامل اول باید گفت انسداد شدید مرز به روش سنتی و تعطیلی بازارچه‌های مرزی و فقر روستاییان، نشان می‌دهد که رویکرد مدیریت امنیتی مرزهای استان، تهدیدمحورانه بوده و تأمین امنیت، مترادف با فقدان تهدید نظامی در منطقه دیده می‌شود تا بدین ترتیب، اهمیت اثرگذاری و ارتباط توسعه و امنیت پایدار، نادیده گرفته شوند. در واقع، زمانی که دید امنیتی بر عرصه مدیریت مرزی منطقه حاکم باشد، سخن گفتن از جذب سرمایه، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و حتی سرمایه‌های خرد مردم محلی نیز، بیهوده بوده، توان‌ها و ظرفیت‌های روستاها مغفول مانده و این‌چنین، فضای کسب‌وکار نامناسب و تک‌محصولی آسیب‌پذیر؛ همانند وضعیت فعلی بر اقتصاد روستاها ادامه یافته و نتیجه آن نیز، روی آوردن جوانان و فعالین اقتصادی روستاها به عرصه کولبری خواهد بود. تجمع این دو مؤلفه نشان از اهمیت و اثرگذاری دیدگاه و رویکرد مدیریت امنیت در مناطق مرزی با وضعیت سرمایه‌گذاری و به تبع آن تنوع و پویایی اقتصادی

دارد چرا که ایجاد محیطی امنیتی، به معنی تهدید ابتدایی‌ترین نیاز سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذارهای خرد و کلان، یعنی امنیت روانی از بازگشت سرمایه و امنیت سرمایه‌گذاری است. در روستاهای مرزی استان کردستان به دنبال انسداد شدید مرزها و حذف قاچاق گسترده کالا که تنها منبع و مهم‌ترین، منبع درآمد روستاییان برای مدت زمانی طولانی بود، ایجاد بازارچه‌های مرزی به‌عنوان راه‌حل جایگزین، انتخاب شد که این بازارچه‌ها هم بعد از مدتی اندک از فعالیت به تعطیلی کشانیده شدند تا فقر و بیکاری و کمبود منابع درآمدی از مهم‌ترین پتانسیل منطقه، یعنی؛ تجارت مرزی دوباره بر عرصه فضای اقتصادی روستاها حکم‌فرما شده و جوانان روستایی جهت تأمین و کسب درآمد راهی به‌جز روی آوردن به کولبری نداشته باشند.

تجمع دو مؤلفه در کنار یکدیگر در عامل دوم، نشان می‌دهد که توسعه اقتصادی به‌واسطه سرمایه‌گذاری در نواحی روستایی پرمخاطره مرزی (حداقل به‌صورت بالقوه و با توجه به تصویر ارائه شده)، نیازمند انجام حمایت‌های منسجم قانون‌گذاری و مالی از سوی نهادهای دولتی است تا سرمایه‌گذاران، هم از لحاظ روانی و هم؛ از حیث کمک مالی، جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای موردنظر خود تأمین گردند. اهمیت این امر در نواحی روستایی مرزی به دلیل فقر روستاییان که مانع از تجمع سرمایه‌های خرد و سرمایه‌گذاری مشترک می‌گردد، ضعف زیرساخت‌ها که تا حدی هزینه‌های تولید را بالا می‌برد و از همه مهم‌تر، به دلیل آسیب‌پذیری نواحی روستایی که دوام و پایداری کسب‌وکارهای نوپا را نیازمند حمایت‌های منسجم از سوی نهادهای دولتی، هم در عرصه قانون‌گذاری و هم تأمین منابع مالی می‌سازد، اهمیتی دوچندان دارد. در نواحی روستایی مورد مطالعه وضعیت زیرساخت‌های کالبدی تا حدی در روستاهای مرکزی و نزدیک به شهرهای مرکزی شهرستان‌ها و روستاهای پرجمعیت‌تر در وضعیت نسبتاً رضایت‌بخشی است؛ اما در روستاهای دورافتاده‌تر و نزدیک به مرز، وضعیت زیرساخت‌ها به‌شدت با کاستی و کمبود مطلوبیت، همراه می‌گردد تا این‌چنین، فضای کالبدی نیز، حمایت‌کننده توسعه اقتصادی و شکوفایی ظرفیت‌های اشتغال‌زایی روستاهای مرزی استان نباشد و همچنان، اقتصاد تک‌محصولی مبتنی بر کشاورزی سنتی بر فضای کسب‌وکار روستاها حکم‌فرما باشد. برای نمونه، راه‌اندازی دامداری در روستاها یا فعالیت‌های گلخانه‌ای یا هر فعالیت تولیدی دیگری وابسته به کشاورزی به دلیل عدم دسترسی مطلوب به منابع انرژی، محدودیت حریم روستاها (به‌واسطه مطالعات نامناسب و یا عدم مطالعه طرح هادی) جهت راه‌اندازی واحدهای تولیدی کوچک‌مقیاس که هزینه‌بری کمتری برای روستاییان دارد را محدود و دشوار نموده است. همچنین، تسلط چهره نامناسب بر بافت کالبدی روستاها که نشان‌دهنده چهره صدسال پیش روستاها است در وضعیت کنونی، انگیزه و تمایل روستاییان را حتی به ماندگاری کاهش داده است چه برسد به اینکه آنها به‌صورت تعاونی یا فردی به سرمایه‌گذاری پرداخته و یا به راه‌اندازی کسب‌وکار در روستا بپردازند. این‌ها؛ امیدی به آینده روستا نمی‌بینند؛ بنابراین، تن دادن به کولبری نیز برای روستاییان بی‌نشاط در این فضای کالبدی، چندان؛ دوازدهن نیست. همچنین؛ با توجه به اینکه بازارچه‌های مرزی منطقه، منافع اقتصادی مطلوبی را برای روستاییان به همراه داشتند و جایگزینی بسیار مطلوب، برای فعالیت‌های غیررسمی و قاچاق در منطقه بودند و با توجه به افزایش درآمد و پس‌اندازهای مردم محلی، می‌توانستند توان آنها را برای افزایش سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه روستایی منطقه افزایش دهند، تعطیلی این بازارچه‌ها به معنی حذف یکی از منابع مهم تأمین‌کننده سرمایه از پس‌اندازهای خرد مردم محلی جهت سرمایه‌گذاری مردم محلی در طرح‌های توسعه اقتصادی محلی و راه‌اندازی کسب‌وکارهای خرد است. در واقع؛ با حذف بازارچه‌ها و انسداد مطلق مرزها، دوباره رکود بر اقتصاد روستاها نمایان گردید، روستاییان توان حمایت از جوانان روستا جهت راه‌اندازی شغل را از دست دادند، بیکاری آشکار و پنهان در سطح روستاهای مرزی که کاملاً به بازارچه وابسته شده

بودند، افزایش یافت و در نهایت؛ کولبری، بعد از دوره‌ای کاهش، دوباره به صورت بسیار شدیدتری، رشد یافت. در سطح روستاها جوانان کارآفرین، صاحب ایده و توان اشتغال‌زایی، وجود دارند. جوانانی که می‌توانند؛ محرک توسعه اقتصادی و ایجاد یک جنبش خود اشتغال‌زایی در سطح روستاهای منطقه باشند، اما عدم شناسایی و حمایت از این افراد سبب گردیده تا نشاط توسعه اقتصادی نیز، بسیار کاهش یافته و ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستاها، کاملاً؛ مغفول بماند تا این چنین، چاره‌ای جز کولبری جهت زنده ماندن و امرارمعاش، باقی نماند.

تجمع شاخص‌های دو مؤلفه در عامل سوم، در ابتدا؛ نشان می‌دهد که فضای کسب‌وکار و محیط اجتماعی از همدیگر تأثیرپذیر بوده و برای راه‌اندازی کسب‌وکارها، بایستی؛ علاوه بر تأمین زیرساخت‌های فیزیکی، منابع مالی و مدیریت مطلوب، وضعیت محیط اجتماعی و فرهنگی مردم محلی نیز، حمایت‌کننده راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپای حاصل از ظرفیت‌های روستاها باشد. زمانی که همانند وضعیت روستاهای مرزی مورد مطالعه، عدم ریسک‌پذیری مردم محلی جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا، فرهنگ تقدیرگرایی و وابستگی روستاییان، عقاید متعصبانه و محدودکننده حضور زنان در فعالیت‌های اقتصادی، تمایل روستاییان به حضور در مشاغل کاذب و واسطه‌ای به واسطه مرزی بودن بر محیط اجتماعی روستاها تسلط دارند، قدر مسلم؛ چنین محیطی نمی‌تواند حمایت‌کننده یک فرد کارآفرین یا خوداشتغالی به واسطه ورود به عرصه کسب‌وکارهای نوپا باشد. شکل‌گیری چنین محیط نامناسب اجتماعی و ارزشی جهت حرکت به سمت راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپای حاصل از ظرفیت‌های اقتصادی را بایستی؛ به صورت ساختاری و ریشه‌ای در شاخص وجود فقر در بین خانوارهای روستایی، جست‌وجو کرد. فقر اقتصادی، فقر اجتماعی و فرهنگی را نیز به همراه می‌آورد و این تسلسل باطل مطابق با نظریه تله فقر، همانند منطقه مورد مطالعه، نتیجه‌ای جز ایجاد محیط اجتماعی نامناسب و ارزش‌های ضد خوداشتغالی و ضد رقابت و تنوع اقتصادی در محیط روستایی نخواهد داشت.

در رابطه با عامل چهارم باید ذکر کرد در منطقه محروم و مرزی (روستاهای مرزی استان کردستان)، دارا بودن سرمایه‌های اقتصادی و دارایی‌های مالی، مهم‌ترین و اثرگذارترین رکن در راستای توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی به عنوان آنتی‌تز پدیده شوم کولبری در منطقه می‌باشد. کمبود و فقدان سرمایه‌های مالی به واسطه وجود فقر، عدم توانایی یا تمایل مردم محلی به واسطه اعتقادات مذهبی در دریافت وام‌های اشتغال‌زایی، عدم وجود تعاونی‌های مشترک پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در میان مردم محلی، عدم ریسک‌پذیری مردم محلی و عدم ورود بخش خصوصی جهت شکوفایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های متنوع روستاهای منطقه، کاملاً نمود دارد و کارآفرینان و افراد دارای ایده کسب‌وکار در روستاها، فقدان و کمبود سرمایه‌ها و منابع مالی را مهم‌ترین، مانع در راستای ایجاد اشتغال و یا توسعه حرفه موجود خود بیان می‌کردند. در این عامل، فقر روستاییان به عنوان یکی از موانع اصلی و با بار عاملی بالا به دلیل ایجاد فرهنگ خاص خود که تقدیرگرایی، وابستگی به دولت، تخریب سرمایه‌های طبیعی و توانمندی‌های قابل سرمایه‌گذاری منطقه، کاهش پس‌انداز، مهاجرت روستاییان و ناامنی را گسترش می‌دهد به عنوان یکی از عوامل مهمی است که می‌تواند چالش‌های زیادی را پیشروی جذب سرمایه‌ها و راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوپا در منطقه ایجاد نماید که در نهایت، برآیند آن عدم ایجاد اشتغال و سوق دادن فعالین اقتصادی روستاهای مرزی به سمت کولبری است.

وضعیت کلی نشان می‌دهد که پدیده کولبری، هنوز هم در عرصه توسعه‌ای و امنیتی از سطح محلی تا سطح ملی، جدی گرفته نشده و هنوز؛ توسعه و امنیت، لازم و ملزوم یکدیگر و مهم‌ترین اصل برنامه‌ریزی در راستای حذف پدیده کولبری در منطقه تلقی نمی‌گردد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش که با عنوان تحلیل عوامل مؤثر بر بروز و تداوم پدیده کولبری در نواحی روستایی استان کردستان انجام گرفت نتایج به‌دست‌آمده با استفاده از تکنیک تئوری بنیادی نشان داد که در مجموع، ۷۶ متغیر، در قالب هفت مقوله ضعف برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و مدیریتی توسعه‌ای؛ نامناسب بودن محیط کسب‌وکار منطقه؛ مدیریت امنیتی مرز؛ ضعف قوانین و حمایت‌ها؛ ضعف در زیرساخت‌های کالبدی موردنیاز توسعه اقتصادی؛ نارسایی اقتصادی (کمبود سرمایه مردم محلی)؛ نارسایی اجتماعی - انسانی (ضعف‌های اجتماعی - فرهنگی) در چارچوب چهار مقوله یا مانع اصلی، شامل نارسایی‌های نهادی، ضعف نارسایی مالی و نارسایی‌های انسانی و اجتماعی؛ بر تداوم پدیده کولبری در سطح منطقه مورد مطالعه اثرگذار می‌باشند. سطح عملکرد و اثرگذاری این متغیرها و عوامل آنها از سطح محلی تا سطح منطقه‌ای و ملی است و در واقع؛ ترکیبی از نارسایی‌ها در این مقیاس‌ها، سبب شکل‌گیری وضعیت نامناسب موجود در ارتباط با تداوم پدیده کولبری در منطقه گردیده‌اند. نارسایی‌های نهادی با دارا بودن پنج مقوله اصلی که دربرگیرنده ۶۵ متغیر یا معضل هستند، بیشترین موانع و چالش‌های مؤثر بر تداوم پدیده کولبری را در خود جای‌داده است. در این ارتباط، بایستی؛ عنوان کرد که با توجه به مدیریت تمرکزگرا در کشور به‌ویژه در حوزه توسعه روستایی و وابستگی کامل روستاها به دولت و تلقی از دولت به‌عنوان تنها متولی توسعه روستایی، وجود این چنین ضعف و نارسایی‌های گسترده‌ای زنگ خطری جدی در راستای کنترل پدیده کولبری در سطح منطقه به شمار می‌رود چرا که کنترل این پدیده جز با عملکرد مطلوب نهادی و به‌کارگیری تمامی امکانات در عرصه‌های ستادی و تجهیزاتی و مالی از سوی دولت، امکان‌پذیر نمی‌باشد و وجود این ضعف‌ها، تلاش‌ها را با چالش بسیاری روبرو خواهد ساخت. آنچه که در ارتباط با پدیده کولبری از موانع مشخص شده به‌ویژه در حوزه نهادی، استنباط می‌گردد؛ عدم اهمیت و جدید دولت در کنترل این پدیده در روستاها است. هنوز؛ دولت، کولبری را جدی نگرفته و آن را به‌عنوان پدیده‌ای مذموم در سطح روستاهای منطقه به شیوه‌ای ساختاری، درک و چاره‌جویی نکرده است. در ادامه جهت تأیید یافته‌های حاصله از بخش کیفی، نتایج آزمون تحلیل عاملی که به‌نوعی نشان‌دهنده تأیید روایی یافته‌ها، هستند نیز، نشان دادند که تمامی متغیرها در چهار عامل اصلی ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی؛ ضعف در قوانین حمایتی و ضعف در زیرساخت‌های کالبدی موردنیاز توسعه اقتصادی در سطح روستاهای منطقه؛ نارسایی‌های اجتماعی و فضای نامناسب کسب‌وکار جهت توسعه اقتصادی روستاها و کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی، به‌عنوان عوامل اصلی تداوم پدیده کولبری در منطقه خلاصه می‌گردند. ترکیب این عوامل نشان می‌دهد که به چه اندازه فضای کسب‌وکار در سطح روستاهای مرزی استان کردستان و ملزومات موردنیاز حذف پدیده کولبری که از گذر ایجاد بسترهای اشتغال‌زایی بر پایه ظرفیت‌های بومی روستاها می‌گذرد، دارای ضعف و کاستی است. به‌گونه‌ای که تمامی حلقه‌های ایجاد یک فضای کسب‌وکار حمایتی خوداشتغالی روستاییان از عرصه برنامه‌ریزی و قوانین حمایتی گرفته تا بحث تأمین منابع مالی و حتی شناسایی خود ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های کالبدی - فیزیکی موردنیاز، دارای ضعف و چالش‌های اساسی هستند. بدین ترتیب، می‌توان پی برد که سیستم توسعه در روستاهای مرزی استان که نقش‌آفرین صحنه آن نهادهای مختلف دولتی به‌عنوان بسترسازان اصلی و دیگر بخش‌های خصوصی و مردمی هستند، به‌شدت دچار ضعف و کاستی است.

در ادامه نتیجه‌نهایی آزمون تحلیل مسیر، نشان داد که عامل ضعف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی توسعه‌ای و مدیریت امنیتی این منطقه مرزی و سپس، کمبود سرمایه مردم محلی جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی مورد مطالعه، اثرگذارترین موانع شناسایی شده در راستای حذف پدیده کولبری در سطح منطقه می‌باشند. در این ارتباط،

می‌توان بیان داشت که هرچقدر، دید امنیتی به مدیریت مرزها منطقه؛ بیشتر تسلط داشته باشد، بایستی به میزان چندبرابر، انتظار داشت که فضای ایجاد کسب‌وکارها در نواحی روستایی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خرد مردم محلی و بخش خصوصی کاهش یافته و این‌چنین، کشنده‌های قوی‌تری در راستای ورود تعداد بیشتری از فعالین اقتصادی به عرصه کولبری به‌عنوان چاره‌نهایی کسب درآمد شکل می‌گیرد. انسداد شدید مرز به روش سنتی و تعطیلی بازارچه‌های مرزی و فقر روستاییان نشان می‌دهد که رویکرد مدیریت امنیت منطقه، تهدیدمحورانه بوده و تأمین امنیت، مترادف با فقدان تهدید نظامی در منطقه دیده می‌شود تا بدین ترتیب، اهمیت اثرگذاری و ارتباط توسعه و امنیت پایدار نادیده گرفته شوند. در واقع، زمانی که دید امنیتی بر عرصه مدیریت مرزی منطقه حاکم باشد، سخن‌گفتن از جذب سرمایه، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و حتی سرمایه‌های خرد مردم محلی نیز، بیهوده بوده، توان‌ها و ظرفیت‌های روستاها مغفول مانده و این‌چنین، فضای کسب‌وکار نامناسب و تک‌محصولی آسیب‌پذیر؛ همانند وضعیت فعلی بر اقتصاد روستاها ادامه یافته و نتیجه آن نیز، روی آوردن جوانان و فعالین اقتصادی روستاها به عرصه کولبری خواهد بود. در ارتباط کمبود سرمایه‌های مالی نیز، بایستی متذکر گردید که باتوجه به فقر روستاییان، شرایط آشفته اقتصادی کشور که به‌صورت مستمر هزینه راه‌اندازی کسب‌وکارها را افزایش می‌دهد و نیز، فقدان بخش خصوصی سرمایه‌گذار در منطقه، تأمین منابع مالی، نیاز مبرم و ضروری روستاییان و جوانان صاحب ایده کارآفرینی و خوداشتغالی در سطح روستاها است. تأمین مالی که با شرایط آسان دریافت و بازپرداخت همراه باشد که در وضعیت کنونی، شرایطی کاملاً متفاوت ایجاد گردیده و این وضعیت در کنار وجود اعتقادات مذهبی در میان روستاییان، مبنی بر حرام بودن دریافت تسهیلات به شیوه موجود، تأمین منابع مالی را در راستای ایجاد کسب‌وکارها در نواحی روستایی مورد مطالعه به‌شدت دشوار نموده است. در نهایت به‌منظور حل پدیده غیرقابل قبول کولبری در سطح منطقه، پیشنهاد می‌گردد توسعه اقتصادی و تنوع‌بخشی به اقتصاد روستاها به‌عنوان آنتی‌تز پدیده کولبری درک و مورد برنامه‌ریزی، واقع گردد. براین‌اساس؛ دید امنیتی مدیریت مناطق، بایستی از دید تهدیدمحورانه به فرصت‌محورانه تبدیل شود و در این راستا، امنیت و توسعه منطقه در قالب امنیت پایدار و در ارتباط متقابل با یکدیگر دیده شوند. همچنین، جهت خروج مناطق از جوی امنیتی، در ابتدا نیاز است که روش‌های انسدادی شدید کنونی به روش‌های و فناوری‌های نوین در حفاظت از مرزها تغییر یابد. از سویی دیگر، باتوجه به دخیل بودن نهادها و ارگان‌های مختلف در عرصه تأمین کیفیت مطلوب زندگی روستاییان که هسته اصلی امنیت پایدار به شمار می‌رود، نیاز است که نهادی واحد و مرکب از تمامی نهادها و ارگان‌های امنیتی و توسعه‌ای تشکیل گردد تا اجرای برنامه‌ها به‌صورت هماهنگ و مؤثر انجام گردد و از موازی‌کاری پرهیز گردد. باتوجه به اهمیت ناپایداری اقتصادی در ناپایداری امنیت روستاهای مرزی استان کردستان، می‌بایست؛ سعی در ایجاد تنوع اقتصادی در منطقه به‌عنوان رویکرد اصلی پذیرفته‌شده در عرصه تحول اقتصاد روستایی در عصر حاضر نمود.

تقدیر و تشکر

بنا بر اظهار نویسنده، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

۱) احمد ره‌ش، رشید (۱۳۹۷). دیالکتیک مرز و توسعه: تحلیل جامعه‌شناختی دشواری‌های توسعه پایدار در مناطق مرزی غرب

- کشور. فصلنامه توسعه محلی (روستا - شهری)، ۱۰(۲)، ۱۸۳-۲۰۶.
- (۲) اصلانی اسلمرز، عابد؛ دیندارلو، سعید و اصلانی اسلمرز، امید. (۱۳۹۶). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش مرزنشینان بانه‌ای به قاچاق کالا. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۷(۲)، ۳۳-۴۵.
- (۳) افراخته، حسن (فروردین ۱۳۹۱). مرز، سرمایه اجتماعی، توسعه و امنیت نواحی مرزی، همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت. چالش‌ها و رهیافت‌ها، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
- (۴) بیابانی، غلامحسین و باباپور، محمدرضا. (۱۳۹۰). قاچاق کالا ابعاد آشکار و نهان. نشریه کارگاه، ۲(۱۵)، ۱۵۷-۱۲۵.
- (۵) بهرامی جاف، ساجد؛ صالح‌آبادی ریحانه و شیرواک، رحیم. (۱۴۰۰). اولویت‌بندی راهبردهای توسعه گردشگری در مناطق مرزی (نمونه موردی: شهرستان پاوه). فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۵(۲)، ۶۲-۳۵.
- (۶) دلپسند، کامل؛ محمدی، پریخان و آموسی، مجنون. (اردیبهشت ۱۳۹۷). بررسی جامعه‌شناختی زیست‌جهان اجتماعی کولبران مرزی، همایش ملی جامعه‌شناسی مرز؛ سیاست‌های توسعه و حیات اجتماعی مرزنشینان، سنج، ایران.
- (۷) روزنامه شهروند. (۱۳۹۶). راه و بی‌راه بیمه کولبری، ۵(۱۶۹)، ۱۰-۹.
- (۸) سلطانیان، شریف و مفاخری، جمیل. (۱۳۹۹). تبیین معنایی فرهنگی توسعه اقتصاد مرزی (مطالعه موردی: استان کردستان). فصلنامه دانش انتظامی کردستان، ۱۱(۱)، ۱۵-۱.
- (۹) شایان، حمید. (۱۳۸۳). تنگناهای توسعه در استان‌های مرزی. پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۶(۴۷۰)، ۸۰-۷۱.
- (۱۰) عبدالمحمدی، امیر. (۱۳۸۹). مطالعه و بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر قاچاق کالا در ایران. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، ۲(۳)، ۲۰۵-۱۷۹.
- (۱۱) علایی، حسین. (۱۳۹۱). امنیت پایدار در سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه راهبرد دفاعی، ۱۰(۳۹)، ۳۴-۱.
- (۱۲) مختاری هشی، حسین؛ وزین، نرگس و قادری حاجت، مصطفی. (۱۳۹۶). بررسی پایداری امنیت روستاهای مرزی استان سیستان و بلوچستان. فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ۱۴(۵۴)، ۶۰-۴۳.
- (۱۳) مؤمنی، فرشاد. (۱۳۹۸). اقتصاد سیاسی توسعه روستایی: تعامل‌ها و درهم‌تنیدگی‌های توسعه ملی و روستایی. فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۳(ویژه‌نامه بهار)، صص ۱۵-۱.
- (۱۴) نظافتی، عباس؛ سلطانی، مسعود؛ ویسیان، محمد و اکری، مهناز. (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر امنیت پایدار در مناطق مرزی (مطالعه موردی: استان کردستان). پژوهش‌نامه مطالعات مرزی، ۲(۶)، ۱۵-۳.
- (۱۵) نظم فر، حسین؛ علوی، سعیده و عشقی، علی. (۱۳۹۷). ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری نمونه موردی: پارک‌های شهر تهران. فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۲(۲)، ۱۶۵-۱۳۳.
- (۱۶) هدایتی، هاشم. (۱۳۹۸). ساماندهی پدیده کولبری، روزنامه شهروند، ۷(۱۸۹۲)

References

- 1) Abdolmohammadi, A. (2010). Study and Investigating of social factors affecting the smuggling of goods in Iran, *Quarterly Journal of Law Enforcement and Security*, 2 (3), 179-205. [In Persian].
- 2) Afrakhteh, H. (March 2012), *Border, Social Capital, Development and Security of Border Areas*, National Conference in Border Cities and Security; Challenges and Approaches, Sistan and Baluchestan University, Zahdan, Iran. [In Persian].
- 3) Ahmadrash, R. (2018). Dialectics between Border and Development (Sociological Analysis of the Problems of Sustainable Development in the Western Border Regions of the Country), *Journal of Community Development (Rural and Urban)*, 10(2), 183-206. [In Persian].
- 4) Alaei, H. (2012). Sustainable Security in the Twenty-Year Vision Document of the Islamic Republic of Iran, *Journal of Defense Strategy*, 10 (39), 1-34. [In Persian].
- 5) Aslani slamers, A., Dindarloo, S., & Aslani slamers, O. (2017). Studying the effective social factors in tendency of frontiersmen of Baneh to goods smuggling, *journal of Social Order*,

- 7(2), 33-35. [In Persian].
- 6) Bahrami Jaf, S., Salehabadi, R., & Shirvak, R. (2021). Prioritization of tourism development strategies in border areas (Case study: Paveh county). *Journal of Spatial Planning*, 25(2), 35-62. [In Persian]
 - 7) Biabani, Gh. H., & Babapour, M. R. (2011). Smuggling goods, Obvious and Hidden dimensions, *karaghah Scientific journal*, 2(15), 125-157. [In Persian]
 - 8) Crawford, A. (2014). *Thinking about sustainable security: metaphors, paradoxes and ironies*. Eleven International Publishing. at. <https://www.researchgate.net/publication/288488307>
 - 9) Delpasand, K., Mohammadi, P. & Amousi, M. (2018). *Sociological study of the social world biology of Border porters(Colbaran)*, National Conference on Border Sociology, Development policies and social life of border residents, Sanandaj,Iran. [In Persian].
 - 10) Hedayati, H. (2019). Organizing the phenomenon of Portrage(Colbary), *Shahrvand newspaper*, 7(1892). [In Persian].
 - 11) Mesjasz, C. (2004). *Security as an analytical concept, Paper presented at the 5th Pan-European conference on International Relations, in the Hague*. Cracow University of Economics Cracow, Poland.
 - 12) Mesjasz, C. (2004). *Security as an analytical concept, Paper presented at the 5th Pan-European conference on International Relations, in the Hague*, Cracow University of Economics Cracow, Poland.
 - 13) Ministerio defense of Espanol. (2011). *the evolution of the concept of security*, at: https://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_marco/2011/DIEEEM05-2011_EvolutionConceptSecurity_ENGLISH.pdf
 - 14) Mokhtari Hashi, H., Vazin, N., & Ghaderi Hajat, M. (2017). Stability of security in border areas villages of Sistan and Baluchestan Provinc.*Quarterly Geographical journal of Territory*, 14(54), 43-60. [In Persian].
 - 15) Momeni, F. (2019). Political Economy of Rural Development: Interactions and Entanglements of National and Rural Development. *Journal of Spatial Planning*, 23(Spring Special), 1-15. [In Persian].
 - 16) Nazmfar, H., Alavi, S., & Eshghi, A. (2018). Security Assessment in Urban Public Spaces (Case Study: Parks of Tehran). *Journal of Spatial Planning*, 22(2),133-165. [In Persian]
 - 17) Nezafati, A., Soltani, M., Waysian, M., & Akari, M. (2014). Factors affecting on sustainable security in border areas (Case study: Kurdistan Province). *Journal of Border Studies*, 2(5), 3-15. [In Persian].
 - 18) Shahrvand newspaper. (2017). *The road and the road of portrage(Kolbari) insurance*, 5(1169), 9-10. [In Persian].
 - 19) Shayan, H. (2004). Development bottlenecks in border provinces, *Geographical Research*, 36(470), 71-80. [In Persian].
 - 20) Soltanian, Sh., & Mafakheri, J. (2020). Cultural Semantic Explanation of Border Economy Development (Case Study: Kurdistan Province). *Kurdistan Law Enforcement Quarterly*, 11(1),1-15. [In Persian]